

U cjelini gledano, Zbornik sadrži bogatstvo izvornih znanstvenih, preglednih i stručnih članaka, koji se, kako relevantnim temama tako i razinom pristupa i obrade mogu prepoznati kao značajan doprinos unutar stručnih i znanstvenih područja kojima pripadaju. Kao takvi, bit će nezaobilazni za dalji studentski i znanstveni interes unutar svojih područja, a mnogi od njih veoma zanimljivi i široj čitalačkoj publici. Važno je istaknuti da su članci inozemnih autora doneseni na njihovim izvornim jezicima

(njemačkom, francuskom, engleskom), što je promatrano iz perspektive znanstvene teologije značajno obogaćenje, iako se može i požaliti da širi krug hrvatskih čitatelja nije barem kroz kratke sažetke na hrvatskom jeziku upoznat s njihovim vrijednim sadržajem.

Zaključno, može se reći da ovaj Zbornik, sadržajno bogat i lijepo opremljen, odiše svečanom monumentalnošću te je primjeren iskaz poštovanja cijene njenom profesoru.

Marija Pehar

Anton TAMARUT, *Razlozi za radost i nadu*, Kršćanski kulturni centar – Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011., 201 str.

Knjiga sadrži razgovore koji su prethodno objavljeni kao intervjui u raznim tiskovinama i medijima, zatim promišljanja koja je Tamarut uputio široj javnosti bilo posredstvom *Glasa Koncila* ili *Lade*, ili ih je pak izgovorio u *Kršćanskom kulturnom centru*. Treći dio knjige sadrži odjeke, ne samo na autorove razgovore i promišljanja, nego i na njegov širi opus kao teologa, svećenika i čovjeka sanjara koji sanja sasvim drukčijeg Boga i želi biti sasvim drukčiji svećenik. Tamarut je upravo stoga »radosni sanjar« jer je u svome pozivu prezbitera i u ljubavi Božjoj pronašao sasvim osobite razloge za radost i nadu te ih već dvadeset i pet godina produbljuje, svjedočeći o njima svakome koga sretne, darujući mu radost

susreta, a u susretu radosnu teologiju susreta. U ostvarivanju prezbiterijskog života i služenja uz prijateljstvo s Isusom, neophodno je razvijati prijateljstva i dimenziju međusobnog povjerenja koja se po Božjoj volji i milosti pretvara u milosnu dimenziju. Zadaća zaređenih službenika za Tamaruta je okupljanje Božje obitelji kao bratsko-sestrinske zajednice, zatim odgajanje u vjeri, a sve u službi euharistijskog dara, u službi Kristova uprisutnjenja i posluživanja Kristu. U ovome vremenu krize iskrene radosti i pomanjkanja nadanja za druge svećenik treba što više autentično nastojati živjeti evanđelje radosti i evanđelje nade. Biti svećenik danas za autora je biti svjedok nade usred zajednice.

Brak i obitelj za Tamaruta su osobito povlaštena mjesta u kojima bogusličan čovjek može ostvariti ljubav kao svoj temeljni životni poziv. Ističe da se specifični element supružničkoga zajedništva nalazi u njegovoj sveobuhvatnosti prema kojemu je brak projekt za cijeli život. Ženidbu promatra u optici spomen-čina, odnosno posadašnjenja i proročkog navještaja događaja spasenja. Obitelj je za njega prisna zajednica života i ljubavi koja je pozvana biti upravo to, iz dana u dan uvijek više. Diskurs o obitelji u kontekstu svoje teologije Tamarut obogaćuje razradom obitelji kao kućne Crkve postulirajući joj proročku, svećeničku i kraljevsku dimenziju na platformi krsnog poslanja.

U kontekstu relativiziranja i banaliziranja te folklorističkog shvaćanja liturgije, a osobito euharistije, autor poseban odnos i sasvim osobitu ljubav pokazuje prema sakramentu euharistije, ukazujući na njezinu teološku i duhovnu dubinu te na bogatstvo Božjeg susreta s čovjekom, pri čemu čovjek biva obdaren razlozima za radost i nadu. Autor čitatelju euharistijsko otajstvo dočarava kao *sakrament novih očiju*, kao prijateljski radosni susret Boga s njegovim čovjekom i čovjeka sa svojim Bogom, dakako u zajednici vjerujućih i spašenih. Relacijska i navjesticateljska, odnosno teofanijska dimenzija govora o euharistiji kod Tamaruta je snažno prisutna. Eshatološku dimenziju euharistije sa svrhom preobrazbe i obnove svega u Kristu Tamarut opisuje kao otajstvo svjetla, sakrament novih očiju, koje nam upravo kao takvo pomaže u li-

ječanju, odgajanju i njegovanju očiju srca da bismo jednom mogli u vječnosti Boga gledati licem u lice.

Autor, nadalje upozorava da se sakramente ne smije instrumentalizirati, premda smo svjedoci krize, kako u shvaćanju tako i u slavljenju sakramenata. Za njega su sakramenti životni čini Crkve, odnosno čini Božje oprosne, spasotvorne i spasonosne ljubavi prema čovjeku, aktualizirani u konkretnim i vidljivim liturgijsko-pastoralnim oblicima crkvenoga života. U njima i po njima Otac po Sinu u Duhu Svetom nastavlja prijateljski i spasenijski djelovati *pro nobis*, obilato nas obasipljući *razlozima za radost i nadanje*.

U ljepoti razgovora s Bogom i sa svakim bogosličnim i bogomljubljenim bićem Tamarut se osjeća pozvanim u prijateljstvu i povjerenju oblikovati svoje prezbiterско služjenje kojemu je temelj i počelo, jamstvo i ugaoni kamen prijateljstvo s Isusom. Smije se reći da Tamarutova teologija upravo stoga što izvire iz života te iz radosti susretanja biva kadra križ promatrati kao rodno mjesto Crkve, diveći se paradoksu Božje snage i oprosne ljubavi na križu. Njegova teologija neprestano kuša gledati Boga novim očima euharistije, koja Bogom želi hraniti, koja Bogom želi obogaćivati ne samo uski krug mislećih ljudi, nego i onu većinu koja nosi Crkvu svojim svakodnevnim žrtvama i djelima ljubavi. Polazeći od radosnog susreta, autorova teologija svoj proteg radosno iščekuje u susretu onkraj svih susretâ, u radosti povrh svih radostí, u eshatonu, kada ćemo ojačani

sakramentom novih očiju gledati Stvo-ritelja, gledati Ljubav samu, oči u oči. Tada ćemo u potpunosti spoznati da su nam još za zemaljskog života bili obilato darovani razlozi za radost i nadu kroz darovanu sliku, darovnu igru, darovani susret, sve do Darovanoga u eshatonu.

Sažeto u jednu rečenicu ova se knjiga može predstaviti ovako: Bog traži svoje sanjare koji bi promišljajući o radosti susreta u radosti susreta nadali se jedni za druge.

Danijel Crnić

**Stjepan BALOBAN, *Slobodni i ponosni u društvu (245 str.);
Između slobode i podložnosti (256 str.), Kršćanska
sadašnjost, Zagreb, 2010.***

Dvije knjige prof. dr. Stjepana Balobana kolekcije su tekstova koje je autor godinama objavljivao u *Kršćanskoj obiteljskoj reviji »Kana«*. Knjiga *Slobodni i ponosni u društvu* sadrži 44 teksta, napisanih između 2002. i 2006. godine, a knjiga *Između slobode i podložnosti* ima 43 teksta, napisana između 2006. i 2010. godine.

Ove knjige nisu namijenjene općenito kršćaninu ili znanstveniku. One su namijenjene čovjeku i kršćaninu postmodernog vremena u Hrvatskoj. Kakav je taj čovjek i kako tom čovjeku može pisati moderni kršćanski mislilac?

1. Postmoderni čovjek nije sistematičan. Uglavnom uzima knjigu u ruke kako bi u njoj pronašao neka konkretna i gotova rješenja. Takav je i kršćanin. Tako je nekada razmišljala kršćanska etika. No, čovjek se promijenio, njegova djelatnost i svijet oko njega postali su kompliciraniji. Mi ne možemo mijenjati čovjeka. Možemo ga samo pratiti i nuditi mu rje-

šenja za koja mislimo da su dobra, u ljudskom i kršćanskom smislu. Ove knjige nastoji udovoljiti takvu postmodernom kršćaninu.

2. Postmoderni čovjek je dinamičan, praktičan. Teško će u ruke uzeti knjigu koja je usredotočena samo na jedan problem. To će učiniti eventualno stručnjak, ali prosječan čovjek traži knjige mozaike koje će ponuditi široku lepezu tema i rješenja. Ovo su takve knjige. Možete je uzeti u ruke dok putujete vlakom ili autobusom i »usput« obogatiti svoje znanje o kršćanskom i etičkom pogledu na našu stvarnost.

3. Zadatak kršćanskog mislioca u ovom postmodernom vremenu nije prvenstveno i samo doprinijeti unaprjeđenu etike kao znanosti. Njemu mora biti cilj osvijestiti što je moguće širu masu ljudi u vezi s nekim temeljnim etičkim pitanjima osobnog i društvenog morala. To znači da knjige poput ovih imaju bu-